

Integrat entre ses fites vitals: Fita

«La barca plena de diumenges
on navegàvem és a fons.
S'ha desfet totalment
la bastida dels somnis.»

JOAN VINYOLI, *Tots és ara i res* (1970)

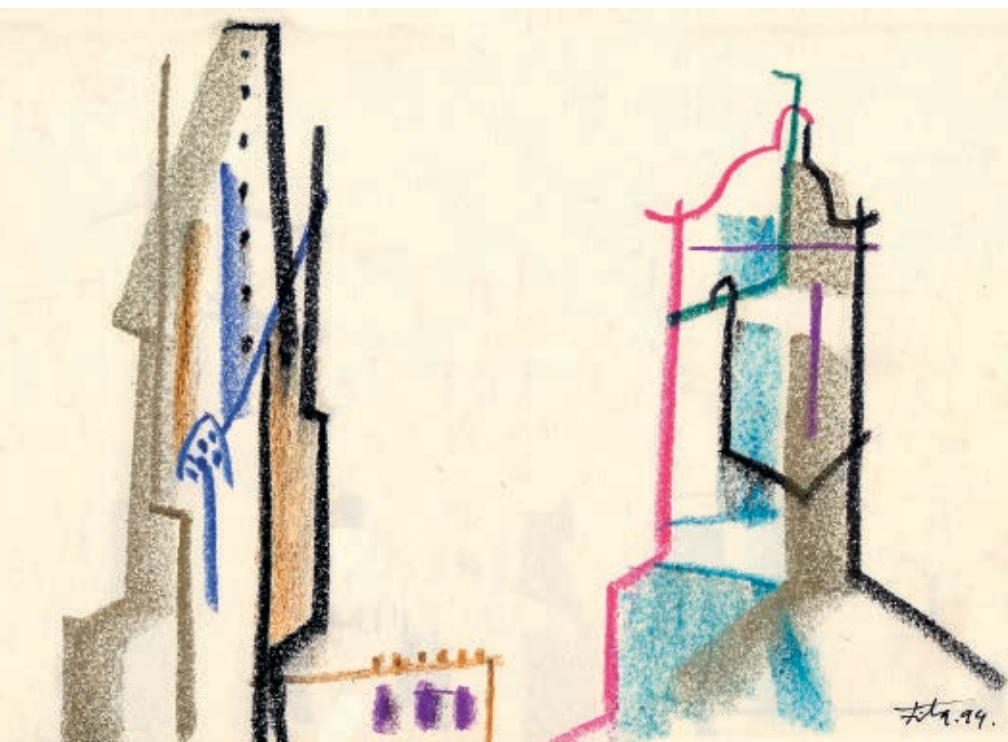
>> Domènec Fita jugant amb el cap de Sebastia Goday. (Foto: ANNA PRESAS)

Una vida, la de Domènec Fita i Molat (10 d'agost de 1927 - 9 de novembre de 2020), que s'omplia segons el que explicava a qui el volia escoltar, en els seus articles o en la copiosíssima i precisa catalogació de la seva vasta producció; una necessitat, un impuls, una voluntat, un pensament dominador, una addicció, un sacerdoti seglar i no tan seglar, una xarxa, una cridòria, sempre, però, immiscint-se en i per la flama artística rebuda en la seva formació i en capacitats innates en temps i en geografies de vida no massa donades a la llibertat: franquisme irredempt, Opus Dei, paraplegia, sempre es deixava revertir per l'art, pel seu concepte de l'art, après a l'Hospici amb el mestre Joan Carrera, a Olot, a Belles Arts de Barcelona, amb els del grup Flamma, en no gaires viatges. En Fita, el Fita que tots admiràvem i admirarem i que, de tant en tant, ens provocava una certa i indulgent commiseració en saber-lo aparentment discapacitat i, alhora, una gran i reverencial admiració en veure'l irreductible, infatigable treballador, amic dels amics, lliure; era l'artista integral, integrat, integrador.

Text > **SEBASTIÀ GODAY**

En la biografia de Domènec Fita i Molat trobem trets estampits indelebils, moments durs, no triats, que el van

anar modelant i endurint. El més antic va ser la tutela de l'Hospici de Girona, actualment Fundació Casa de Cultura i seu de la Fundació Fita. Dels seus pares, Fita només en va saber que el pare el va fer hereu d'una diabetis, ben al contrari de l'estimació que sempre va guardar pels seus didots del Mas Pujolar de Santa Pau. L'Hospici li proporciona l'aixopluc personal indispensable que qualsevol nen en les seves circumstàncies necessita, sobretot en els anys de la República, i una intensa i ben aconcluida acollida per part de la Diputació de Girona que Fita sempre va retornar amb gratitud. Resumidament, en els anys previs a la Guerra que ell anomenava *Incivil*, durant els anys de la incivilitat i els

>> Pàgina del bloc 324, 1994, 20,5 x 29 cm, ceres. Col·lecció Fundació Fita. (Foto: RAFEL BOSCH)

>> Ancestral, 1959, 65 x 100 cm, tècnica mixta sobre tela. Col·lecció privada. (Foto: RAFEL BOSCH)

posteriors Fita va ser un alumne eficient i brillant. Com a compensació, la Diputació de Girona va creure en l'artista i en les seves potencialitats i va fer per pagar-li la carrera de Belles Arts a Barcelona. Estudis i coneixences que li amplifiquen l'horitzó viscut a i des de l'Hospici gironí. Professors, amistsats, personal sanitari, didots, monges, foren la seva família.

Un segon esdeveniment clau en l'evolució vital va ser l'accident, la caiguda des de la bastida a l'església de Betlem de Barcelona del 13 de desembre de 1953, en plena virior creativa, que li va trencar l'espina. Després d'un interminable i turmentador període de convalescència, va retornar al món de l'art amb una paraplegia que li condicionà, diguem-ne únicament, la mobilitat però que reconvertí els esquemes somiats per un artista català dels anys cinquanta en d'altres de més assequibles i en l'entorn gironí.

Un tercer parany biogràfic va ser l'any 2006, quan una severíssima infecció va estar a punt d'endur-se'l,

però se'n va sortir i va treballar sense parar fins al final dels seus dies, com ho testimonien totes les exposicions posteriors: vint-i-quatre. Gairebé en tots els moments de la seva existència, Fita ha tingut el suport incondicional de dues institucions: la Diputació de Girona i l'Església catòlica. Totes dues han estat necessàries en el seu creixement acadèmic i en el seu creixement espiritual; ambdues van fer un bon acomboiament de futurs.

Ningú pot obviar, d'altra banda, el fonament biogràfic que ha estat la seva esposa, companya, mà dreta, Àngela Rodeja, que amb el seu tarannà ha pogut fornir Fita de les seves necessitats més peremptòries, siguin de mobilitat, de material, de comptes o bé de marxant. Un puntal indispensable des de la més tendra juvenesa. Una companya eficaç, rodejant, indiscutible.

Dedicació i concentració

Tot plegat no hauria estat possible, però, si la força mental congènita i la seva intel·ligència natural no s'ha-

guessin aliat per neutralitzar el protagonisme de la paraplegia. Un esforç mental titànic de dedicació i concentració per compensar els dimonis i seqüeles de l'accident i combatre'ls amb l'exclusiva dedicació a la feina d'artista, fos en el seu art, en l'ensenyament de l'art o bé en les provatures i en la recerca de materials nous, més o menys reeixides, que van dur l'artista a comptabilitzar i catalogar un nombre ingent, estratosfèric, de peces, de dibuixos, de planes i planes de pensaments i opinions. Perquè en Fita, tal com ell desitjava autodenominar-se, era l'home, l'artista, de l'art integrat, de tots els gèneres, de gairebé tots els materials, de totes les tècniques, de gairebé tots els clients, i de tota la seva industriosa energia per aconseguir més producció, més experiment, més troballa, més art. És fàcil dir-ho, és fàcil consultar catàlegs i catàlegs del seu treball i anar desgranant apartats de tècniques creatives; una tasca que en el futur s'arrodonirà, si es concep arbitràriament, des de fora, amb un

>> Mòmies, 1972-1973, mida natural, poliuretà. Col·lecció Fundació Fita. (Foto: RAFEL BOSCH)

catàleg definitiu per saber on és l'obra major i l'obra menor, o bé el cagaferro escorredís. La vastitud de la seva producció haurà de madurar per poder bastir-ne un nou corpus que delimiti els processos creatius, que ens destriï el blat de la palla, que unifiqui tots els seus conceptes artístics i que permeti saber-ne exactament les procedències creatives; on cercar els camins que condueixen a una obra personal trencadora o barrar el pas a la imatge de l'artista que, essent paraplàgic, va poder produir cap a onze mil obres, gairebé un rècord que, massa sovint, el va sepultar en una voràgine imparabile per demostrar-se i demostrar-nos que

les seves capacitats creatives es mantenen intactes, potents, insaciabls.

Incontestable en la producció d'en Fita és el fet vertebral de la seva mà innata (i treballadíssima) pel dibuix, que li permeté accedir a sac en l'atzar, la troballa, la mirada, les circumstàncies que en la seva concentració artística, entre la ploma i la tinta xinesa, en la no gaire ampla taula de treball a Montjuïc, per on passaven amics a qui retratar, amics amb qui jugar a escacs, industrials de la rodalia de Girona que li portaven mostres de materials nous que en l'època dels estudis de Belles Arts ni existien; elements de rebuig del parament de la llar o d'una cons-

trucció veïna que encenien el ble per a unes proves d'artista, sovint, això, proves d'artista. Perquè Fita va ser un enorme dibuixant, un proverbial i generós retratista, un contundent esquematitzador en quatre ratlles de tinta xinesa d'una fesomia, d'un tarannà. Sovint el seus dibuixos es convertien en una neta cal·ligrafia, i la cal·ligrafia escriptora d'en Fita, un dibuix.

Probablement el *Crist jacent* de la catedral de Girona de 1957, en alabastre, peça indiscutible, concebuda després de l'accident a l'església de Betlem i en plena efervescència religiosa prèvia a l'ingrés a l'Opus Dei, una peça escultòrica que, avui dia, amb més de mig segle de vida, colpeix i ens interroga sobre la mort i sobre la resurrecció dogmàtica del cristianisme, biogràficament ve a ser com un autoretrat fet els mesos anteriors, en plena recuperació i convalescència; la despulla humana enfrontada amb l'esperança de la resurrecció cristiana. Avui dia tinc la sensació que dir-ho pot ser una mena d'heretgia, de blasfèmia, però la fe pròpia, fitenca, s'entortolliga amb la cristiana i el resultat és aquesta peça sublim, en què el pes de la mort i la seva representació conviden tant a la pregària introspectiva com a la fe en una resurrecció cristiana i que apel·la a la pròpia. Caldrà que les generacions futures de crítics i comissaris d'art investiguin en mirades a una obra sense supervisions en vida, lliures.

Entre els conjunts nombrosíssims de catàlegs ordenadors de la seva obra voldria destacar un altre conjunt que, segons el meu criteri, és i esdevindrà en un futur una altra obra indispensable del gran Fita. Em refereixo al *work in progress* dels cinc-cents seixanta i escaig petits blocs en què pacientment i tenaç va anar anotant, sense gaires floritures estètiques, idees, projectes, llambregades de geni, conceptes a desenvolupar, introspeccions i pinzellades de tinta xinesa que esbossen figures, detalls, abstraccions de la seva mirada per, en conjunt, oferir al futur una idea lineal, un Fita sense interferències clientelars, de la seva evolució creativa. Sempre he cregut, i m'ha meravellat, aquest ordre *in crescendo* que greixa tots els seus moments creatius; tots els cinc-cents seixanta i escaig blocs atresorats en un moble de marqueteria fet exprés, una mena d'estoig preservador de tots els seus

blens creatius. Una inesgotable font de coneixement, incorruptible, d'escriptura teòrica sobre la creació pròpia i aliena, i, en si mateix, l'obra d'art fitenca integral. Qui no hagi conegut Fita personalment, se n'haurà perdut un altre tret característic de la seva manera de fer: la del seductor. I no em refereixo al tòpic cinematogràfic; en Fita queia bé pràcticament a tothom, llevat de [...] (empleneu aquest buit amb el nom d'algú que no podia veure). Va ser la seva concentració i dedicació al treball diari probablement una de les normes opusdeístiques que no va renegar mai; el treball, el treball i el treball en benefici de l'art i de l'obra de l'artista.

Entre les seves resurreccions vitals de l'artista s'entortolliguen esclats de treball i de reinvençió que el posen també en un nivell que a Girona poques persones van gosar apropar-se (només Isidre Vicenç), i em refereixo a l'Estudi de d'Art, un moviment que als anys vuitanta i noranta va conformar

l'habitatge dels Fita a Montjuïc (construït per l'arquitecte Joaquim Masramon, personatge clau en l'Opus Dei gironí i en la vida de Fita) en un espai on l'art esdevenia un punt de referència no reglat, surant en una Girona que lluitava per sortir de la seva grisor, un centre de formació per a molts artistes emergents gironins que s'esplaïaven en un concepte que Fita repetia i teoritzava contínuament: la mirada, saber mirar, saber què cal aprehendre d'una figura, d'un paisatge, de la runa, d'un material nou. És el Fita que vola sense xarxa, sense institucions protectores, en un projecte de gran volada que ha tingut i té, ara mateix, molts rèdits artístics, molts artistes que s'enorgulleixen d'haver assistit a les seves classes de dibuix o de pintura.

Vull finalitzar aquestes línies referint-me a la fotografia que es va deixar fer, a finals d'octubre de 2017; pura improvisació meua captada en instantània en un tres i no res. Fita va fer seva una idea fugissera performativa i va

improvisar damunt el meu cap un moviment que podria haver estat l'inici d'una idea més o menys estrafolària, potser insignificant, però Fita hi va jugar i, ara mateix, hom pot preguntar-se: «Em va crear Fita? Em va infondre alè creatiu? Va jugar amb el meu cap?». Podria ser un altre capítol del seu *work in progress* inimitable. Domènec Fita sempre deixava petja, mai deixava indiferent. En Fita creava bé, era pura concentració. I quines són les obres imprescindibles en aquest devesall constant de feina; en quines peces, en quins moments es podran fixar les referències de l'artisticitat d'en Fita, en què l'obra ben resolta s'amara de l'esperit creatiu tècnic amb la dicció artística, en l'escalfor de l'art, del pensament?

Per saber-ne més

<<https://fundaciofita.com>>

>> Sarcòfag de sant Narcís, 1977, 73 cm d'amplada, bronze i circuits incorporats. (Foto: RAFAEL BOSCH)